

Abril | 2017

**Criteris i propostes per a una
participació diversa a l'Ajuntament de
Barcelona.**

Informe

Criteria i propostes per a una participació diversa a l'Ajuntament de Barcelona.

Autoria: Jessica González Herrera (Centre d'Estudis Africans i Interculturals)

Suport en la redacció: Francesca Blanch (Direcció de Democràcia Activa i Descentralització)
i Núria Pàmies (Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat).

Direcció de Democràcia Activa i Descentralització. Ajuntament de Barcelona.
Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat

Barcelona, Abril del 2017.

INDEX GENERAL

1. Origen, objectius i metodologia del projecte.....	5
<i>Metodologia i eines: grup de treball i altres eines i fonts d'informació.....</i>	<i>8</i>
2. Marc conceptual.....	9
<i>Què s'entén per Participació des de l'Ajuntament de Barcelona?</i>	<i>9</i>
<i>De quina diversitat estem parlant?</i>	<i>11</i>
<i>Què entenem per participació diversa?.....</i>	<i>12</i>
<i>Aportacions del Grup de treball a la definició de Participació diversa.....</i>	<i>13</i>
3. Amb què ens hem trobat? Aportacions i principals elements.....	16
1. Aportacions del Grup de treball: anàlisi de la realitat i propostes.....	16
2. Entrevistes: aportacions principals	19
3. Qüestionaris a Consells Municipals.....	20
4. Bibliografia i documentació consultada.....	24
Aspectes a destacar de la Documentació analitzada.....	25
4. Criteris i propostes per a una Participació diversa a l'Ajuntament de Barcelona....	26
A) CRITERIS A TENIR EN COMPTE PER INCORPORAR LA DIVERSITAT A L'HORA	
DE PLANIFICAR ELS MECANISMES I PROCESSOS PARTICIPATIUS.....	26
Per la planificació general.....	26
Per la definició del procés.....	26
Per la definició d'actors i rols.....	27
Per la definició de la metodologia i espais.....	27
Per la definició de l'impacte.....	28
Per l'avaluació.....	28
Pel retorn.....	28
B) PROPOSTES.....	29
Bloc 1 - Apropament i enfortiment d'una identitat col•lectiva	29
Bloc 2. Propostes relacionades amb l'àmbit de la comunicació.....	30
Bloc 3. Òrgans de Participació. Composició i Diversificació.....	31
Bloc 4. Processos de Participació.....	33
Bloc 5. Territori: enfortiment dels espais de participació ja existents	33
Bloc 6. Diversificant l'Ajuntament des de dins.	34
5. Valoració del procés i perspectives de futur.....	35
6. Referències Bibliogràfiques.....	38
7. Annexos.....	38

1. Origen, objectius i metodologia del projecte

El present informe recull els resultats de la primera etapa del projecte “Per una participació diversa a l’Ajuntament de Barcelona”, la qual va tenir lloc entre els mesos de Setembre i Desembre de l’any 2016. S’ha elaborat amb la voluntat de recollir els plantejaments i debats ja generats prèviament per part d’entitats, col·lectius, ciutadans i ciutadanes.

Tot i així, entenem que aquest és un punt de partida i que el debat sobre la participació diversa pot anar més enllà del què aquí es planteja, doncs segurament hi ha qüestions que l’articulat actual no contempla però que actualment ja formen part del debat públic i ciutadà.

La iniciativa de portar a terme un procés al voltant de reflexionar i formular propostes en torn a la participació diversa, sorgeix de la confluència dels objectius i línies de treball de dues Direccions de l’Ajuntament: des de de la **Direcció de Democràcia Activa i Descentralització**, on s’ha constatat que hi ha col·lectius tradicionalment exclosos de la participació, que per les seves característiques tenen dificultats o plantegen condicionants específics a l’hora d’accedir a una participació plena en la vida política i social a la ciutat. Aquesta constatació coincideix amb la **Direcció de Drets de Ciutadania i Immigració** on també està previst abordar la qüestió, en tant que un dels principals objectius del pla de treball de la Direcció estableix:

La participació ciutadana, entesa com a mecanisme de construcció de democràcia activa, ha de reflectir la diversitat existent a la ciutat. D’aquesta manera, cal augmentar i fomentar amb accions concretes la participació diversa, no només amb presència de persones d’origen divers, sinó també amb la inclusió de la diversitat en els mecanismes participatius.

El projecte parteix d’un primer document de treball anomenat “Per una participació diversa a l’Ajuntament de Barcelona” (Juny de 2016). En aquest document s’estableixen els objectius inicials del projecte, els possibles temes a tractar i els àmbits en els quals l’Ajuntament pretén posar l’èmfasi del foment de la participació diversa. De la mateixa manera, en aquest document també es planteja el projecte principalment a partir d’un grup de treball, amb participació de població diversa i persones tècniques municipals, i es complementa amb entrevistes i anàlisi documental, amb l’encàrrec extern de dinamitzar el procés i elaborar el present informe de criteris i propostes.

Pel que fa a col·lectius i diversitat, es contempla:

- persones immigrades estrangeres, en situació regular o irregular
- persones espanyoles amb origen cultural divers, especialment població jove
- poble gitano

- diversitat religiosa i conviccions
- altres contextos o identitats culturals

El procés que aquí es planteja i que ens agradaria, per tant, seria un procés obert, amb capacitat de pensar en noves formes i mecanismes per fer front a les dificultats que poden estar tenint incidència en la participació diversa i que, en conseqüència, permetin una major i millor democràcia i que respongui a les necessitats, interessos i demandes de més sectors de la població.

En aquesta primera etapa del projecte es van analitzar alguns dels factors que fan que les persones d'origen divers estiguin infrarrepresentades en diferents àmbits, òrgans i processos de participació i, es van elaborar un seguit de propostes per a afavorir la seva inclusió en l'àmbit participatiu de la ciutat que tenen la forma de Criteris i recomanacions cap a l'Ajuntament.

Els **objectius** inicials han estat:

1. Analitzar la situació actual i conèixer fins a quin punt les persones d'origen divers estan participant i tenen representació actualment en Consells municipals (sectorials o territorials) i en processos participatius recents.
2. Identificar els elements rellevants a incorporar en els mecanismes participatius, de comunicació o d'altre tipus, per tenir en compte i incorporar la diversitat cultural i religiosa i fer la participació intrínsecament diversa en el seu plantejament. Obrir procés d'anàlisi, debat i aportacions sobre la participació diversa, significat, característiques, limitacions, formes d'arribar a la població diana i, com incorporar la diversitat en els mecanismes participatius i quins canals implementar perquè aquesta població tingui veu. Definir metodologies de convocatòria i escenaris de trobada.
3. Recollir aportacions i formular recomanacions a incorporar en els mecanismes participatius per tal de tenir en compte la diversitat cultural i religiosa i fer els òrgans, processos i espais de participació impulsats des de l'Ajuntament de Barcelona intrínsecament diversos en el seu plantejament i en la seves dinàmiques.
4. Elaborar un informe que expliqui en detall el procés portat a terme, juntament amb les aportacions i recomanacions resultants i compartir-lo en diferents àmbits ciutadans i municipals.

El foment de la participació des de l'Ajuntament de Barcelona inclou¹:

- Els òrgans estables de participació: Consells sectorials i territorials
- Els processos participatius impulsats per l'Ajuntament (urbanístics, de plans i programes, PAM...)

¹Extret de la pàgina 2 del document síntesi del projecte " Per una Participació Diversa a l'Ajuntament de Barcelona ". Ajuntament de Barcelona. Setembre 2016.

- Les Xarxes, acords i taules de treball
- Les accions de suport a l'associacionisme, comunitats i altres formes d'associar-se
- L'acció comunitària.
- La promoció de la gestió cívica, la cogestió i altres formes de gestió d'equipaments, espais i serveis per part de la ciutadania
- La promoció de la participació política: promoció de la informació sobre el dret a vot a les eleccions municipals de les persones d'origen estranger.
- La promoció de la participació directa: consultes i iniciatives ciutadanes.
- Altres espais de participació: a partir del contacte amb serveis municipals – com pot ser l'OAR -, accions de suport – any nou xinès -, espai salut mental, territoris.

Temes a tractar

1. Què és la ciutadania? Poden donar-se limitacions als drets i a la participació?
2. Què és ser d'origen divers?
3. Com entenem la Participació? Quin és el concepte des d'una perspectiva de diversitat cultural?
4. Diverses formes de participació: Quines són les formes pròpies d'organització dels col·lectius culturalment diversos que no es contemplen en les formes de participació que existeixen a la ciutat? Com donar-los valor? Com els podem conèixer i reconèixer? Com incloure i garantir la diversitat dels mecanismes participatius?
5. Com afavorir la participació de persones i representants d'origen o contextos culturals o religiosos diversos en els diferents espais i processos de participació a l'Ajuntament? Propostes.
6. Com s'ha de comunicar l'Ajuntament per a tenir en compte la diversitat cultural i d'origen de la ciutat?
7. Es garanteixen tots els drets polítics i de ciutadania de les persones d'origen divers? I els drets de Participació? Dona suport a formes comunitàries d'organitzar-se?
8. Com dóna l'Ajuntament suport a l'Associacionisme d'origen divers? És suficient i adequat?
9. Participació política: Hi ha suficient informació sobre el dret a vot de les persones estrangeres? L'Ajuntament està facilitant l'exercici d'aquest dret? Què hauria de fer per a promoure'l?

Cal remarcar, que el promotor d'aquesta política és un actor institucional: l'Ajuntament de Barcelona. No es tracta per tant de la mirada des de l'acció social o política de persones, col·lectius, organitzacions, etc., sinó de la perspectiva institucional que té l'obligació, per definició i compromís democràtic, d'adreçar-se al conjunt de la població.

En el marc d'un projecte més ampli, de foment i augment de la participació diversa, també en els àmbits social, polític, laboral, educatiu o associatiu, es planteja **conèixer i fomentar la participació de les persones d'origen o contextos diversos en l'àmbit municipal**. Es tracta

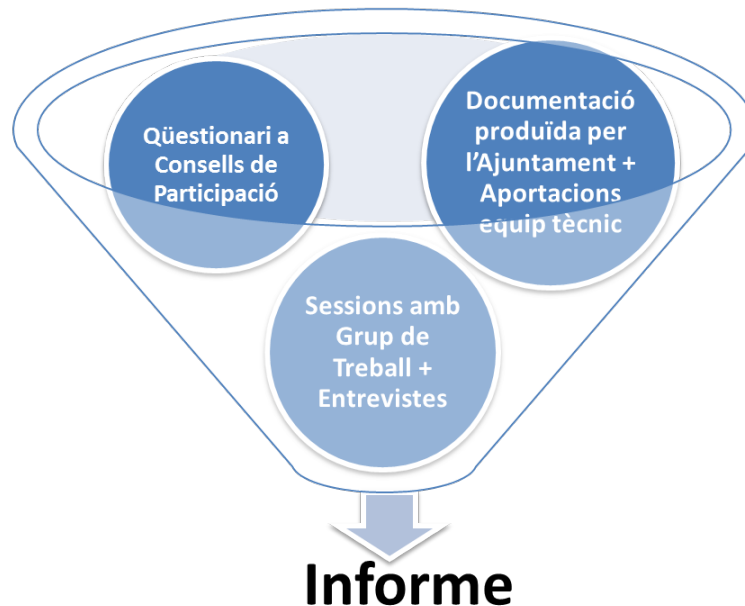
no de “fer per a” sinó de “fer amb”.

Metodologia i eines: grup de treball i altres eines i fonts d’informació

Aquest informe presenta els resultats preliminars de l’anàlisi de diverses fonts d’informació al voltant de la participació diversa:

- 3 Sessions presencials amb el Grup de Treball sobre Participació Diversa entre Setembre i Novembre de 2016
- Entrevistes semiestructurades (FAGIC, grup dones treballadores del servei domèstic)
- Qüestionari a Consells Municipals sobre presència i % d’entitats o membres participants d’origen o context divers, treball fet o previsions de canvis per incorporar la participació diversa i propostes de millora.
- Documentació produïda per l’Ajuntament de Barcelona en tant que lineaments sobre la participació ciutadana. També hem analitzat documents produïts com a resultat de la realització d’actes, jornades participatives, formacions i diverses trobades per debatre al voltant de la participació diversa amb diferents sectors de la ciutadania.
- Aportacions de l’equip tècnic.

El següent gràfic il·lustra les diverses fonts de dades de les quals s’ha nodrit aquest informe:

Gràfic 1. Fonts de dades utilitzades durant la primera etapa del procés

2. Marc Conceptual

"Participar és més que assistir o estar present, encara que això sigui una condició necessària perquè es produeixi la participació. Participar és tenir o prendre part, intervenir, implicar-se [...] Suposa, en conseqüència que la "presència" és activa, compromentent a la persona, en major o menor mesura."

Fernando de la Riva (2000),

Què s'entén per Participació des de l'Ajuntament de Barcelona?

Des de la Direcció de Democràcia activa i descentralització de l'Ajuntament es pretén impulsar la participació en tant que un conjunt d'accions institucionals que tenen com objectiu consolidar i garantir la democràcia municipal.

La ciutadania de Barcelona està composta per una gran varietat de realitats, necessitats, experiències, etc., aquesta pluralitat conforma una gran diversitat, amb interessos diferents i, sovint, contradictoris. Les diferents realitats associatives i de capacitat de mobilització dels barris; les pròpies desigualtats materials entre col·lectius i persones; així com la diversitat de realitats, necessitats i interessos, planteja la necessitat de reconèixer la multiplicitat de pràctiques participatives que tenen expressió al territori, i habilitar mecanismes i espais de participació que incorporin aquesta diversitat i permetin exercir el dret a la participació en igualtat d'oportunitats.

Si ben és cert que la participació activa és un repte a nivell de tota la ciutadania, incloent a la població autòctona, és important remarcar que les comunitats culturalment diverses s'enfronten a obstacles particulars per a la participació en la política de les seves societats d'acollida. Entre els factors importants per facilitar la participació política trobem la disponibilitat de recursos, que inclouen el temps, els diners, el coneixement i les xarxes. Moltes persones d'origen divers tenen menors nivells d'ocupació, ingressos i estabilitat econòmica, el que pot fer que sigui més difícil participar en activitats polítiques.

Un altre factor és que algunes persones d'aquest col·lectiu poden no tenir els coneixements lingüístics necessaris per a poder participar de manera efectiva i per entendre el sistema polític o possibilitats de participació que ofereix la societat d'acollida. Les barreres de l'idioma pot fer que sigui més difícil l'accés a la informació sobre com participar i expressar les seves opinions polítiques. Estudis han demostrat que el llenguatge és un dels factors més importants per explicar la participació política i que els que no són parlants nadius tenen nivells més baixos poden experimentar l'exclusió de la participació en política. A més de la manca de domini de l'idioma, poden també mancar de coneixements bàsics del sistema polític, incloent les institucions polítiques, els partits i les diverses maneres de participació.

L'accés a les xarxes de suport de la comunitat també és important a la participació, i pot ser un repte per a aquells que han arribat recentment. En relació amb això tenim la crida activa de persones, el reclutament, la invitació. El reclutament es considera important a la participació, perquè a la gent se li ha de convidar a fer part. El reclutament per a la participació es pot facilitar a través d'institucions socials com la família, els amics, els llocs de culte, el lloc de treball, la comunitat i altres organitzacions. Fer contacte a través d'aquests espais s'ha demostrat que és important per influir en la participació de persones amb trajectòries culturals diverses. Les xarxes basades en afiliacions ètniques i lingüístiques poden ajudar en la mobilització al voltant de qüestions que són pertinents a un determinat grup, contribuint a un sentit d'identitat de grup i la comunitat civil, la qual cosa s'ha vist que pot augmentar participació.

Un altre factor que influeix la participació és el compromís, el que significa que aquelles persones que estan més interessades en lo públic i tenen un sentit de responsabilitat cívica i són més propensos a acceptar els costos associats amb la participació. Les persones que participen en processos de participació se suposa que tenen confiança en les institucions públiques. Les persones que acaben d'arribar tenen menys experiència amb el sistema polític i mecanismes de participació del país d'acollida que els autòctons, i per tant poden ser menys propensos a estar involucrats en els afers públics. A més, la manca de representació política dels immigrants pot dissuadir de participar en política o decisions de caire públic².

Un repte important per a la participació diversa és el fet d'obtenir la ciutadania espanyola, ja que això és el que permet la igualtat de participació en el sistema polític. Les persones d'origen divers que obtenen la nacionalitat són més propenses a experimentar un sentit de pertinença i prendre un major interès en la política de la seva nova comunitat. Probablement també se senten menys vulnerables davant les autoritats. En aquest sentit, durant una de les sessions del Grup de Treball Laia Forné (Assessora de la Regidoria de Participació i Territori de l'Ajuntament de Barcelona) va comentar que quan hi ha mecanismes de participació ciutadana, en el cas de la ciutat de Barcelona el que s'agafa es el padró, es demana estar empadronat i ser major de 16 anys. Aquest mecanisme amplia la possibilitat de participació, més enllà de qui té dret al vot.

Alguns investigadors s'han centrat en l'existència d'un "efecte país d'origen", que explicaria part de les diferències en la participació de persones d'origens diversos en funció del país

² Quintelier, E., 2009. The Political Participation of Immigrant Youth in Belgium. *Journal of Ethnic & Migration Studies* 35, 919-937.

d'origen. Simpson Bueker (2005)³, aquest "efecte país d'origen" està constituït pels següents elements:

- Hipòtesi de reversibilitat: la participació d'un immigrant és inversament proporcional a la facilitat amb que ell o ella pot revertir el seu curs migratori i tornar al seu país d'origen
- Hipòtesi de transferibilitat: la participació política d'un immigrant està directament relacionada amb la capacitat d'aplicar el coneixement polític previ a un nou entorn polític.
- Hipòtesi de la mobilització : la participació d'una persona d'origen divers està directament relacionada amb el nivell de mobilització del seu grup de referència o comunitat.
- Hipòtesi de gènere: l'origen dels immigrants ha de variar l'efecte del gènere en els processos de participació;

Considerem que aquests elements subratllats pel "efecte país d'origen" constitueixen un element útil per l'anàlisi del paper dels països d'origen i de les societats receptores a un nivell micro pel que fa a la participació de les persones d'origen divers. No obstant, no només han de ser considerats com "l'efecte principal", ja que l'origen d'un migrant passa pels efectes d'altres factors que van més allà de l'origen. Per exemple, si ens cenyim només a aquestes hipòtesis deixariem fora els elements relatius a la participació del Poble Gitano.

De quina diversitat estem parlant?

La diversitat inclou les diferències i similituds en les perspectives, les identitats i punts de vista entre membres d'una comunitat. La diversitat inclou dimensions importants i interrelacionats de la identitat humana com són la raça, ètnia, gènere, identitat i expressió de gènere, estatus socioeconòmic, nacionalitat, ciutadania, religió, orientació sexual, capacitisme i edat. Aquestes diferències són importants de comprendre però no poden ser usats per predir valors, opcions o respostes de qualsevol individu. És per això que trobem necessari engegar processos que indaguin sobre les estratègies adequades per a cada col·lectiu.

La comprensió de la diversitat, per una altra banda, implica reconèixer i apreciar les dinàmiques interculturals, les identitats socials, i l'àmplia gamma d'opcions culturals que ofereix la diversitat per a tothom. Una part important per comprendre la diversitat que s'acostuma a passar per alt és el fet de que aquesta inclou similituds i diferències. Entendre que tenim interessos o creences similars pot fomentar la cooperació i la cohesió social. Un

³ SIMPSON BUEKER, Catherine (2005), "Political Incorporation Among Immigrants from Ten Areas of Origin: The Persistence of Source Country Effects", *International Migration Review*, 39(1), 103-140

compromís amb la comprensió i apreciació de les diferències reconeix que les disparitats i desigualtat en termes d'oportunitats socials i econòmiques entre els grups sovint reflecteixen el continu impacte del racisme, el sexisme i altres formes de prejudici i intolerància.

Valorar la diversitat implica la comprensió de com les identitats superposades i múltiples es relacionen amb els patrons de socialització. Aquests patrons influeixen en la forma d'entendre i interpretar el món. La diversitat contribueix a la vida intel·lectual, emocional, econòmica, moral i espiritual d'una ciutat.

Aterrant aquest concepte de diversitat en el context de l'Ajuntament de Barcelona, veiem que en el marc del procés engegat per la Regidoria de Participació i Districtes per a l'elaboració de les normes de participació ciutadana, es planteja que malgrat que cada procés participatiu és diferent i cal pensar-lo i definir-lo ad hoc, caldria definir uns mínims requisits de partida per garantir un procés participatiu de qualitat. Un d'aquests mínims fa referència específica a:

“Impulsar la participació d'aquells que normalment no participen dotant-nos d'estratègies específiques segons els grups destinataris (dones, joves, gent gran, immigrants, infància, adolescència, diversitat funcional, etc.).”⁴

Entenent l'amplitud del concepte de diversitat i pel que fa a aquest projecte en particular, durant aquesta fase es contemplen els següents col·lectius diversos:

- persones immigrades estrangeres, en situació regular o irregular
- persones espanyoles amb origen cultural divers, especialment població jove
- poble gitano
- diversitat religiosa i conviccions
- altres contextos o identitats culturals

Què entenem per participació diversa? De quin tipus de participació estem parlant?

Ens referim a la participació activa de persones o col·lectius d'origen o contextos culturals diversos en els diferents espais, processos i àmbits de participació tant formals com no formals. Tenint en compte que les persones migrades sense nacionalitat espanyola no tenen dret a vot ni a ser escollits, parlem d'una participació diversa que va més enllà de la participació purament política, la qual està limitada per un sostre legal que com Ajuntament

⁴ Extret del Document “Materials de debat per a l'elaboració de les normes de participació ciutadana”(Extracte) p. 8. Regidoria de Participació i Districtes. Setembre 2016

de Barcelona no podem canviar. Entenem doncs que aquesta participació diversa ha d'englobar l'àmbit ciutadà, polític, institucional, processos participatius, laboral, sindical però també ha d'incloure l'àmbit associatiu, cultural, educatiu, veïnal, espais comunitaris, entre d'altres⁵. Amb l'afany d'acotar, però, pel que fa a aquesta primera fase del projecte abordem la participació diversa en l'àmbit de l'Ajuntament, posant en valor la diversitat d'àmbits i formes de participació que es donen dins la població diversa.

Es tracta de crear espais per a que, juntament amb aquests col·lectius, s'estructurin els canals, espais i processos de debat i implicació ciutadana, així com la col·laboració i la coresponsabilitat en l'acció municipal. Per una altra banda es vol promoure la iniciativa ciutadana com a forma de participació d'aquestes comunitats perquè, directament, sense esperar a ser cridada per l'ajuntament, pugui exercir d'accelerador de l'agenda política, proposant iniciatives, o de fre de determinades actuacions mitjançant mecanismes eficaços de control, i fins i tot decidir directament (referèndum vinculant). Des d'aquí es promou també el millor funcionament democràtic de les organitzacions socials.⁶

Per arribar a aconseguir-ho, és necessari:

- Facilitar i promoure la presència de persones o col·lectius de diverses identitats culturals (valors, creences, tradicions...).
- Revisar i adaptar el propi concepte de "participació", el què entenem per participació, amb les aportacions d'origen divers.
- A partir del nou concepte, generar i habilitar estratègies, metodologies i mecanismes adequats per a incorporar la diversitat en els òrgans de participació estables de la ciutat i altres processos participatius.

Aportacions del Grup de treball a la definició de Participació diversa

Tenint en compte que la planificació de les sessions amb el Grup de Treball es van basar en els principis de la interculturalitat, durant la primera sessió es va proposar una dinàmica de subgrups en la qual es va fer una pluja d'idees entorn al significat de "participació diversa". Algunes de les frases recollides durant aquest exercici:

- El que és important també és el **sentiment de pertinença**, com em sento jo. **Jo participo quan em sento barcelonina, ravalina...** El sentiment de ciutadania es una qüestió de participació també i no té res a veure amb el dret d'exercir el vot, sinó el **dret de formar part de**.

⁵ Aportacions fetes per membres del Grup de Treball durant la segona sessió (18/10/2016).

⁶ Extret del document "Cap a una democràcia activa" p. 4 doc. Materials de debat.

- La participació diversa, valgui la redundància, **s'ha de donar des de la diversitat, que no hagi d'abandonar res per fer viable la participació, sigui l'aspecte que sigui.** Que es pugui fer tot des d'on la persona hi és.
- El tema de la participació diversa té a veure també amb el concepte de **visibilitat/no visibilitat.** Per exemple en qüestions de salut sexual no es contempla la feina amb població xinesa o paquistanesa. D'alguna forma hi ha grups que no són visibles per algunes qüestions.
- **Què implica la participació?** Un sentiment de pertinença/emoció: sentir-se part de, formar part de, prendre part, tenir part en alguna cosa. Implica també **coneixement i reconeixement mutu**
- Per definir la participació hi ha un part important que seria el de **decidir**, si realment tots entenem que en aquest procés de redefinició de la participació diversa podem decidir tots i totes. Té a veure amb **comptar, ser un més.** Però per això és necessari tot un procés previ pel qual primer s'ha de **comunicar, informar.**
- **La participació és un procés.** No hauria de ser un fet excepcional, sinó un exercici quotidià en la convivència ciutadana. Però per aconseguir-ho **s'han de facilitar els instruments i mecanismes d'accés necessaris.**
- **Nivells de la participació**
 - **Conèixer alguna cosa**
 - **Opinar sobre alguna cosa**
 - **Decidir el que es fa sobre aquesta cosa**
 - **Representar alguna cosa**
- Hem de **fugir de les etiquetes** per tal de que no ens encasellin. Des de l'Ajuntament es fa bastant. En tant t'identifiques con la etiqueta que se t'imposa pots participar. Se'ns crida com a migrants però no per participar en altres espais de decisió i participació ciutadana que ens interessin i que no tenen relació directa amb la migració. **Llavors la participació diversa hauria d'incloure la diversitat cultural i religiosa de manera transversal** en tots els processos de decisió tinguin o no a veure amb temes de migracions.
- El que hem de fer és **empoderar a les persones que estan en una situació de precarietat** perquè sense aquest empoderament no participaran mai. Hi ha situacions de precarietat, de perill, del que sigui que son casos que dificulten la participació.
- Hi ha sentit de pertinença quan no hi ha prejudicis. Per exemple s'entén que la participació de les persones de fora ha de ser amb lo cultural. No quedar-nos en els balls i el folklore... Això que hem dit de **l'apoderament és super important però crec que ha de venir des dels interessos i necessitats de la gent.** Per exemple formacions en estrangeria, en drets socials... que són necessitats que tenen les dones amb les quals treballem de l'associació. Aprofitem aquesta formació i anem enganxant a les dones.

- La gent no participa perquè parlem de gent migrada que està en situacions precaritzades. **Li demanem massa a gent precaritzada.** Anar amb compte en no fer-ho des d'una **perspectiva assistencialista**, perquè això és terrible, això **anul·la a la gent**. Per exemple, les **dones que treballen internes en les cases** i que només surten un dia, qui té en compte a aquestes dones, com poden elles participar?
- Ha d'haver-hi un **vincl amb els òrgans de presa de decisions**. Moltes vegades pensem més en espais de representació que en espais de participació. Representació no vol dir necessàriament participació.
- Des d'un punt de vista més operatiu, a l'hora de concretar de quina mena de participació parlem:
 - inclou la participació més institucional, en espais formals (Consells sectorials, Consells de districte o de barri...), processos participatius (PAM, PAD...)
 - inclou també la participació en espais comunitaris, als barris, en projectes de salut, educatius..., o en relació a serveis i equipaments (participació en la definició o avaluació d'un projecte..., en la cogestió de casals de barri o centres cívics, ...).

A partir d'aquestes aportacions fetes pels subgrups, es va proposar crear col·lectivament una **definició del que és la Participació Diversa**⁷:

Una participació diversa suposa conèixer i tenir una implicació real en els processos, atenent a les diversitats que tenim a la ciutat. És un procés obert i accessible que ha d'anar encaminat a establir vincles per potenciar un sentiment de pertinença en la totalitat de població perquè, a partir d'aquest sentiment, hi hagi incentius per prendre part i tenir veu en els processos de decisió. Un procés que implica necessàriament mecanismes que garanteixin un exercici ple de drets i empoderament, amb l'especial atenció a la població en situació precària i vulnerable. Una participació que ha d'incorporar capacitat de decisió i, per tant, incidència en els afers de la ciutat.

Enfront de l'acusació generalitzada que la societat, i per tant també la població de contextos culturals diversos, participa poc i està despolititzada (Subirats 1999), la qual cosa és un mantra repetit en diversos estudis, creiem més adequat tornar la nostra mirada per descobrir que la participació d'aquesta no ha deixat d'existir ni ha disminuït substancialment, sinó que probablement ha canviat de maneres d'expressió i que aquesta

⁷ Aquesta definició no és definitiva, va sorgir a partir de la pluja d'idees que es va portar a terme a la primera sessió i reflexió posterior durant la segona.

participació alternativa (fins i tot en els seus vincles organitzacionals) vol també transformar el nostre marc participatiu vigent.

3. *Amb què ens hem trobat? Aportacions i principals elements*

Tal com hem dit a l'inici d'aquest document, destaquem que les aportacions, opinions i propostes són un punt de partida i que el debat al voltant de la participació diversa pot anar molt més enllà del què aquí es planteja. Dit això, aquest apartat recull el que ens hem trobat en aquesta etapa del projecte. A continuació presentem la informació i aportacions que hem recollit en cadascuna de les fonts de dades:

1. Aportacions del Grup de Treball: anàlisi de la realitat i propostes

Hem classificat les aportacions del Grup de Treball en blocs temàtics

- a) Iniciativa per part de l'Ajuntament de conèixer els col·lectius amb trajectòries culturals diverses, les seves maneres de fer, necessitats, coneixements i interessos.
- b) Necessitat d'identificar i treballar amb referents dels diferents col·lectius per tal de facilitar/mediar la relació de l'Ajuntament amb els seus membres
- c) Diversificació de la plantilla de treballadors i treballadores de l'Ajuntament de Barcelona.
- d) Com fem arribar la informació?: Comunicació, canals, mitjans, llenguatge.

a) Iniciativa per part de l'Ajuntament de conèixer els col·lectius amb trajectòries culturals diverses, les seves maneres de fer, necessitats, coneixements i interessos.

- Hi ha una feina important a fer des de l'ajuntament que és la de **conèixer les entitats que no es manifesten tant**. Hi ha moltíssimes entitats i de vegades potser existeix una mica de conformisme en dir que "ja tenim unes entitats que participen i ja ens sembla bé", però és que n'hi ha d'altres que no participen que també tenen desig de conèixer les seves possibilitats de tenir un vincle amb l'Administració.
- D'alguna manera és fàcil esperar que vinguin, perquè sempre et ve qui ja et coneix, qui et parla amb el mateix llenguatge que tu tens i, a més, ja coneix els processos... Clar, **fer tu l'esforç d'anar a buscar a l**
- **a gent, entendre el que et diuen amb el seu propi llenguatge**. Té a veure amb **moure'ns de la cadira i sortir de la teva zona de privilegis**.
- Amb determinats col·lectius es tractaria de **crear espais de seguretat, on no se sentin agredides**. O sigui no es tracta de crear un espai de participació

obert de la ciutat perquè en aquests tipus d'espais elles se senten agredides o ho són.

- Contemplar la diversitat des del punt zero,. No incorporar la gent a mig camí, quan el procés ja ha començat. **Hem d'intentar motivar des del principi.**
- **Volem que participi la gent, doncs hem d'anar a veure les necessitats de la gent,** les necessitats dels filipins és treballar però no hi ha una necessitat de participar. **Comencem amb els grups organitzats.** Manca informació sobre quins són els Serveis Socials, com funcionen les institucions i els diversos òrgans, cal enfortir la forma en la qual s'arriba a la gent. També estic d'acord amb posar treballadors diversos.
- Moltes vegades ja hi ha els espais per participar però la gent encara no participen perquè **no se senten identificats en cap espai.** Com potenciem aquest sentiment de pertinença?

b) Necessitat d'identificar i treballar amb referents dels diferents col·lectius per tal de facilitar/mediar la relació de l'Ajuntament amb els seus membres:

- Les poblacions pakistaneses al Raval i al Poble Sec, es mouen bastant per **referents.** Tu com a ajuntament no tens cap influència, però si et mous amb els referents (imam, joves). Això sí que dona capacitat de convocatòria o de almenys fer arribar la informació.
- Quan parlem de participació diversa, ha d'haver-hi una **cessió de poder en les comunitats.** Per tal de que algú participi cal que algú altre li cedeixi el poder i el privilegi. S'ha de ser curosos amb qui és realment un representant d'una comunitat i qui té només interessos particulars de relacionar-se amb l'Administració.
- A vegades, tenim un grup de **referents de les comunitats de procedències diverses i les explotem al màxim.** Sempre les cridem per tot. Cridar a aquesta persona a que convidi altres persones fins que es renovi una mica.
- Aquí falta un pas. Hauria de ser una persona de la mateixa comunitat que treballi a l'ajuntament. Per això insisteixo que la participació és un pas. (A partir d'aquí es parla assíduament de una **manca de diversitat cultural del personal que treballa a l'Ajuntament de Barcelona).**
- Una fórmula que a vegades fa servir l'Ajuntament és **contractar una empresa especialitzada en participació o mediació** però s'ha de fer amb la **complicitat d'alguna institució del barri,** amb la comunitat.
- Quan es parla de **coproducció es parla d'iguals,** es comparteix i s'intenta trobar un punt en comú, de respecte. Sempre hi ha o **paternalisme o subestimació.** Anar amb compte amb el llenguatge com dir "casa nostra"...

c) Diversificació de la plantilla de treballadors i treballadores de l'Ajuntament de Barcelona:

- Estem polaritzant ells-nosaltres i no hi estic d'acord. **Hem de tenir gent diversa treballant en els diferents espais i que faci de pont amb la gent.** La llei d'estrangeria em deixa un espai per participar. No tenim gent immigrant treballant en els projectes per la immigració. Hem de treballar també per les discriminacions dins de les comunitats.
- Porto anys treballant gratis a través de les associacions de dominicanes. Em criden per donar la meua opinió però perquè no **incorporen els immigrants contractats, com a treballadors de l'Ajuntament? El racisme institucional continua.**
- Ens trobem amb una **rigidesa dels mecanismes de contractació**, com la llei d'estrangeria, però es pot estimular la diversificació mitjançant la contractació externa. Instituts municipals s'han de regir per la llei municipal del funcionariat.
- Es vol remunicipalitzar, però actualment tenim serveis externalitzats que a molta gent no li agraden però almenys dóna un marge una mica més gran per diversificar.
- **Generar la consciència de la necessitat de diversificar** la plantilla i per tant incorporar perspectives **entre els propis treballadors i treballadores de l'ajuntament.**
- A més de l'Ajuntament de Barcelona, estem parlant d'un conglomerat molt ampli i heterogeni constituït per empreses municipals, societats mercantils, consorcis, EP's i altres organismes que no sempre tenen les restriccions i rigideses de contractació que té l'Ajuntament stricto sensu.
- Una altra possibilitat de **diversificar a través de prestació de serveis a l'ajuntament** per part de persones/empresaris amb trajectòries culturals diverses, per exemple: com a proveïdors de pa, galetes, càtering. Aquesta acció pot ser empoderadora en si mateixa, el fet de poder dir "jo li proveeixo a l'ajuntament de Barcelona"

d) Com fem arribar la informació?: Comunicació, canals, mitjans, llenguatge.

- A vegades l'ajuntament utilitza una **terminologia molt difícil de comprendre.** El llenguatge pot ser una forma de crear barreres. La diferència està en el llenguatge i en l'actitud, d'anar a explicar i **demanar directament a la gent per a que participi.**
- Per què no pot anar a **opinar una persona individual** que sàpiga del tema o que li toqui el tema d'alguna manera?

- Hi ha comunitats que quan la resta del grup veu que algú participa doncs té un **efecte multiplicador**. Tinc dret a demanar, a dir el que penso. Hem de pensar que no tota la gent que ve té clar que es pot participar, **aquí cal informació**.
- La demanda de participació s'ha de plantejar com a global, fomentar-la en tota la societat. Primer hem **de fomentar en tota la societat la diversitat**. Hem de tenir en compte les llengües, **facilitar que arribi la informació**. Hi ha moltes formes perquè tenim **mitjans de comunicació propis de cada comunitat**, hi ha espais com comerços, mesquites.
- A vegades **la informació no arriba**, s'hauria de pensar en els **canals de comunicació**. La meua entitat forma part del pla de barri, **la informació arriba a un tècnic del pla comunitari però no arriba a les entitats**. Llavors sempre es la mateixa gent que va a participar. La manera es implicant-nos més, aterrant més al barri.
- **El carrer és un espai de participació i comunicació que sovint oblidem**, està entre les formes participatives que a vegades no tenen un reconeixement institucional.

En aquest últim punt volem destacar que la creixent utilització de l'espai públic i d'altres espais no formals com a àgora i lloc de trobada, reunió, acord, consens i interacció dona compte de les formes més alternatives de participar que tenen les comunitats amb trajectòries culturals diverses. Són aquests espais on es reuneixen agrupacions de persones de cultures diverses per les seves afinitats per practicar esports, per entaular contactes i comunicacions diverses, per fer circular notícies, propostes i aspiracions, per compartir preocupacions o expectatives, per establir llits de solidaritat primària i d'autoajuda, per autoorganitzar les seves reivindicacions diverses, per viure la nostàlgia de la terra o aspirar a la transformació dels seus països d'origen, per celebrar els seus sagraments de la vida o per acordar actuacions col·lectives de cara a la consecució d'objectius prèviament consensuats. És aquí també on entaulen interrelació amb la comunitat autòctona, on es generen barreges, noves identitats i sincretismes necessaris per a la dinamització de la societat.

2. Entrevistes: aportacions principals

Entrevista a la Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya (FAGIC).

La participació diversa implica tenir la veu de tots els actors implicats en una temàtica determinada. Tenint en compte les particularitats de les lluites, necessitats i aportacions de cada col·lectiu i entenent-les com a transversals.

Hi ha particularitats a tenir en compte en temes de participació amb el Poble Gitano. Per exemple, **és imprescindible tenir un referent** per contactar amb la comunitat. Hi ha cada

vegada més gent gitana especialitzada en una gran varietat de temes i aquests referents poden ajudar a establir criteris a l'hora de treballar amb població gitana. Per una altra banda, és recomanable **no marcar un dia únic i tancat per a les reunions**, sinó pactar-lo en funció de la disponibilitat de les entitats.

La població gitana és tan diversa com qualsevol altra pel que fa a relacions de gènere, nivell d'estudis i/o socioeconòmic, per això s'han de mirar altres eixos, no només el cultural. **“El Poble Gitano ens sentim oblidats en general**, abans ens ficaven en Immigració i ara ens inclouen amb més diversitats. És com si no sabessin on posar-nos.”

Un element a destacar en termes de participació pel Poble Gitano és el tipus de **relació que es té amb la persona tècnica** encarregada del nostre Consell. Aquest **component emocional té molta importància en temes de participació diversa**. De igual manera, es destaca la importància del llenguatge, que sigui proper fàcil d'entendre, l'Ajuntament és part de la ciutadania i no un ens extern.

Sindicat independent de dones treballadores de la llar i la cura (SindiLlar).

Nosaltres entenem la participació diversa en la mateixa manera que entenem la participació a SindiLlar. Nosaltres hem creat una **estructura horitzontal** en el seu funcionament, en la qual la participació és una eina fonamental perquè les afiliades es reconeixin i projectin amb força les seves capacitats i així ressaltar les seves destreses. El sindicat ha anat teixint xarxes amb les organitzacions del sector del treball de la llar i de la cura i amb els moviments socials que funcionen a Catalunya i l'Estat espanyol per crear aliances en diversos sentits. **Creiem que d'això també es tracta la participació en termes de diversitat: posar en valor les capacitats, crear aliances i compartir sabers en pro d'objectius compartits.**

L'objectiu principal del nostre sindicat és afrontar la discriminació que patim en l'àmbit laboral. **Aquesta és la nostra prioritat i és una forma de participació.** Si ets una dona immigrant i negra, com algunes companyes de Nigèria que vénen al col·lectiu, tens menys possibilitats de trobar treball que si ets europea i blanca, amb la qual cosa el tema de la classe també entra en joc. Som un col·lectiu precaritzat en molts sentits i **totes aquestes precarietats afecten la nostra presència i participació en altres espais.**

3. Qüestionaris a Consells Municipals

Tal com s'ha definit en el marc conceptual d'aquest document, quan parlem de Participació Diversa contemplem tant els mecanismes més formals i institucionalitzats de participació com els més informals. En el cas d'aquest apartat presentem els resultats d'un qüestionari que es va enviar a tots els Consells Municipals. La idea era, per una banda, tenir més dades numèriques sobre la

presència de diversitat cultural i religiosa i, per una altra, conèixer / saber si la diversificació dels membres és o no una línia d'acció de les seves respectives agendes.

El qüestionari va incloure les següents preguntes:

- *Al Consell hi ha presència d'entitats o membres participants d'origen o context divers (persones immigrades estrangeres, persones d'origen immigrant, persones del poble gitano, d'identitats culturals diverses...)? Quantes i quin % representen?*
- *Al Consell s'ha plantejat en els darrers anys, i s'ha fet algun canvi, o es preveu treballar la qüestió de la participació diversa en un futur? Pots comentar breument en quin sentit, sisplau?*
- *Propostes de millora, o d'altres aportacions i valoracions.*

El qüestionari ha suposat ja posar sobre la taula el tema de la diversitat. Es van rebre respostes per part de 15 dels 22 Consells municipals, ho considerem com una bona resposta.

La participació pot ser a través d'entitats constituïdes per persones d'origen divers o d'ètnia gitana, o a través de persones d'origen divers que representin a entitats de l'àmbit corresponent, com és el cas del Consell de l'Esport.

La **Taula 1** presenta els resultats preliminars del component quantitatiu i a continuació comentem els resultats de més caire qualitatiu.

- El Consell Municipal d'Immigració i el Consell del Poble Gitano encapçalen i destaquen en la taula amb un 75% i 100% ja que són consells intrínsecament diversos per la seva naturalesa. En aquest cas, recordem que una de les frases recollides a l'entrevista amb la FAGIC posa de manifest la manca d'informació respecte a l'existència d'altres consells municipals.
- La majoria de consells compten amb un percentatge molt baix o nul de persones i/o entitats d'origen divers. En conjunt oscil·len entre el 0% i 12,5%. Si analitzem els 13 Consells amb dades, deixant de banda el CMIB i El CPG, 8 d'ells, un 61,5% compten amb molt poca o gens participació diversa (6 amb 0% i 2 amb un 3%), mentre que 5 d'ells – un 38,4% del total - estan entre el 7 i el 12% de membres d'origen divers, que es podria considerar un nivell baix però acceptable, tenint en compte que el % de població immigrant a Barcelona és a gener 2016 d'un 16,6%. En poques ocasions hi havia representació de la població gitana.

- En alguns casos és especialment rellevant la carència de participació diversa, donada la singularitat que representa en alguns àmbits, com pot ser per exemple l'Educació.
- Cal destacar una bona pràctica comentada per part del **Consell de l'Esport i del Consell de Benestar Social: la participació diversa en els grups de treball**. En el procés de renovació del Plenari del Consell de l'Esport es va plantejar la creació de grups de treball cercant representació, convidant personalment a entitats o persones que podien aportar visions més plurals del món de l'esport. També el CMBS ho contempla en els múltiples grups o en sessions específiques de treball. Aquesta pràctica podria ser replicable a molts dels Consells municipals com a tècnica per augmentar la participació diversa i aportar una visió més plural a les temàtiques que es tracten a cada Consell.
- Una altra bona pràctica, el **Consell Municipal de Dones** de Barcelona des de la renovació ha iniciat un procés per tal de:
 - i. Augmentar el nombre de membres del CMDDB. Identificar i convidar Noves entitats tenint en compte com adaptar-se a les realitats d'aquests col·lectius.
 - ii. Dones individuals, fer especial èmfasi en incorporar les dones novingudes i dones joves.
 - iii. Per tal d'adaptar-se a aquest últim col·lectiu, es proposa:
 - a) fer les trobades més al vespre.
 - b) Elaborar un Pack d'acollida.
 - c) Fer sessions obertes a totes les dones de la ciutat sobre temes concrets.
 - d) Parlar amb les referents dels districtes.
 - e) Reforçar la participació i reforç telefònic de les convocatòries. Motivar telefònicament, intentar que deleguin, si no pot venir la persona referent. Intentar trobar espais ja existents i anar a visitar-los.

En el cas de les propostes i possibles actuacions proposades pel Consell de Dones, veiem que està connectada amb el tema de "mirar altres eixos a part del cultural", tema que va sorgir a les entrevistes amb SindiLlar i la FAGIC. En aquest cas veiem que el Consell de Dones té en compte aspectes de gènere, diversitat cultural i classe. També destaquem que fa propostes específiques al voltant de com intentaran entrar en contactes amb aquest col·lectiu.

- Hi ha altres consells que no han plantejat explícitament com a objectiu de treball el tema de la participació diversa però estarien interessats en incorporar més diversitat. En aquest sentit, **caldrà un acompanyament i /o assessorament** per tal de sensibilitzar i generar estratègies conjuntament amb els consells de cara a

la diversificació. Aquest punt es pot lligar amb l'aportació feta des del Grup de Treball que proposava "generar consciència, demanda, entre els propis treballadors/es municipals", en aquest cas seria entre els membres dels Consells Municipals amb majoria de població autòctona.

- Cal assenyalar que manquen dades de 5 Consells, entre ells el **Consell de Ciutat i Comerç**, on s'ha destacat per part del grup la significació d'una representació de la població immigrada, donat el seu pes en el comerç a la ciutat.

Taula 1. Dades numèriques del Qüestionari sobre participants d'origen divers als Consells Municipals de la Ciutat de Barcelona

CONSELLS	N. d'associacions/persones d'origen divers (immigrants, p. gitano, div. Religiosa...)	% assoc. o persones diverses
Consell Municipal del Poble Gitano		100,0%
Consell Municipal d'Immigració	39	75,0%
C de Cultura de B.	4	12,5%
Consell de les Dones	7	11,1%
Consell de l'Esport	4	11,0%
Consell de Ciutat	4	7,3%
Consell Municipal de Cooperació Internacional	8	8,7%
Consell Municipal de Benestar Social	2	2,6%
Consell Municipal d'Associacions de Barcelona	1	1,7%
Pacte per la Mobilitat	0	0,0%
Consell Escolar Municipal de Barcelona	0	0,0%
Consell Ciutadà per la Sostenibilitat	0	0,0%
Consell de Convivència, Defensa i Protecció dels Animals	0	0,0%
Consell Turisme i Ciutat	0	0,0%
Consell Municipal de Consum	0	0,0%
Consell Municipal LGTB de Barcelona	Sense dades	Sense dades
Consell de l'Habitatge Social de Barcelona	Sense dades	Sense dades
Consell Assessor de la Gent Gran	Sense dades	Sense dades
Consell de la Formació Professional de Barcelona	Sense dades	Sense dades
Consell de Ciutat i Comerç	Sense dades	Sense dades
Consell Econòmic i Social de Barcelona	Sense dades	Sense dades
Consell de Salut (districtes)	Sense dades	Sense dades
TOTAL	69	

4. *Bibliografia i documentació consultada.*

Tal com s'ha esmentat a apartats anteriors, aquesta aposta per la participació diversa s'emmarca dins una iniciativa de la Direcció de Democràcia Activa i Descentralització i en alineació amb els objectius de la Direcció de Drets de Ciutadania i Immigració. En aquest sentit hi ha hagut diferents trobades, formacions a nivell ciutadà, tècnic, polític i d'entitats en les quals s'ha abordat el tema de la participació diversa. Per la producció d'aquest informe s'ha fet una selecció de documentació produïda per l'Ajuntament de Barcelona en la que es parla d'aspectes relacionats amb aquesta temàtica directa i/o indirectament:

1. **Materials de debat per l'elaboració de les normes de participació ciutadana:** document elaborat en el marc del procés de l'elaboració de la normativa de participació ciutadana de la ciutat de Barcelona. S'ha elaborat amb la voluntat de recollir els plantejaments i debats ja generats prèviament per part d'entitats, col·lectius, ciutadans i ciutadanes i els propis grups municipals, amb la voluntat de posar per escrit algunes bases i propostes ja realitzades i que aquest govern recull i reconeix.
2. **Pluja d'idees al voltant de la participació diversa:** document que sistematitza el treball per grups al voltant de la participació diversa en el marc de la Jornada Projectes Subvencionats per BCN Interculturalitat. Ha estat clau tenir accés a aquesta documentació en tant que recull les aportacions d'entitats des de les quals es treballa la interculturalitat i/o constituïdes per persones d'origen i religions diverses que no han pogut formar part del Grup de Treball.
3. **Mesura de Govern: La Participació, eix vehicular d'impuls i construcció de les polítiques del Districte (Ciutat Vella):** els objectius d'aquesta mesura de govern són garantir l'elaboració de polítiques en millors condicions per respondre més eficientment a les demandes i necessitats socials i la corresponsabilització entre ciutadania i Districte del seu seguiment i aplicació. Document de consulta bastant recomanable ja que planteja un treball de corresponsabilització en diverses línies d'actuació, element que ha sortit també durant les sessions amb el Grup de Treball.
4. **Resum de la Formació a personal municipal en temes de Participació diversa:** " La participació des de la diversitat i la interculturalitat", formadora Mercè Zegrí. Documenta diverses idees claus sobre om integrar la perspectiva intercultural en temes de participació. També contempla el component emocional de la participació que ha estat recurrent durant les sessions amb el Grup de Treball i les entrevistes.
5. Documentació de les ponències de l'acte: "**Construïm cultura: una mirada jove i diversa**", el passat 14 de novembre, en el que joves amb trajectòries culturals i religions diverses van parlar de les seves formes de participació. Un acte que reflecteix una bona pràctica en termes de participació diversa per la manera com es va organitzar, estructurar. També perquè posa de manifest les opinions de joves

referents d'òrigens i trajectòries culturals diverses respecte a diferents a la participació en diversos àmbits: polític, religiós, comunitari i cultural.

6. Informe de les jornades: **“De què parlem quan parlem de regular la participació?”**: En el marc del procés participatiu impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, juntament amb entitats, col·lectius i grups municipals, per a la revisió i l'actualització de les Normes reguladores de participació ciutadana, es van organitzar unes jornades de treball el passat 21 i 22 d'octubre: **“De què parlem quan parlem de regular la participació?”**. El document presenta algunes propostes per dissenyar uns mecanismes de participació més propers, flexibles i adaptats a la realitat, per millorar les polítiques de la ciutat.

Aspectes a destacar de la Documentació analitzada

Idees relacionades amb els **òrgans de participació**.⁸

- Els òrgans de participació de la ciutat de Barcelona han de ser un **fonament sòlid** per construir una participació ciutadana en positiu. És a dir, **espais on s'assenten les bases d'una bona estructura participativa de la ciutat**.
- Els espais de participació han de ser **inclusius i propers, han de tenir la «porta oberta»** a tothom, és a dir, s'han de convertir en una casa comuna on tothom que vulgui hi tingui un lloc.
- Els òrgans de participació han de ser **un reflex de la realitat** i han de tenir també visió de futur i capacitat per projectar, tenint en compte les **diferents generacions i col·lectius**.
- La participació dels seus membres ha de ser **«de baix cap a d'alt i de dalt cap a baix»**, de manera que **totes les persones membres tinguin possibilitats de contribuir al seu desenvolupament i treball**.
- Els òrgans de participació, més enllà de ser espais informatius, consultius i de trobada, han de ser espais de **CO...: coproducció, codecisió, coexecució, coavaluació de les polítiques públiques**.
- En aquest sentit, cal introduir-hi millores perquè tinguin més utilitat i més **«impacte real»** en els temes més rellevants de la ciutat, els districtes i els barris.
- Aquesta utilitat passa per preveure estratègies per promoure la seva capacitat de projectar accions de caràcter vinculant. Per tant, han de tenir capacitat d'acordar accions conjuntament.

⁸ Aportacions extretes de les pàgines 10 i 11 de l'informe de les *Jornades “De què parlem quan parlem de regular la participació?”*, concretament del grup d'*òrgans de participació*. Ajuntament de Barcelona, novembre 2016.

4. Criteris i propostes per a una Participació diversa a l'Ajuntament de Barcelona

Aquest apartat està dividit en dos punts:

- A) Criteris generals a tenir en compte a l'hora de planificar els mecanismes i processos participatius.
- B) Propostes concretes. Aquestes propostes, a la vegada, estan dividides per bloc temàtics.

A) CRITERIS A TENIR EN COMPTE PER INCORPORAR LA DIVERSITAT A L'HORA DE PLANIFICAR ELS MECANISMES I PROCESSOS PARTICIPATIUS⁹

Per la planificació general

1. Que en la planificació general de processos participatius, anual o quadriennal, es tingui en compte la presència i interessos de la població diversa, de cara a definir els temes i processos a prioritzar, així com els mecanismes i recursos necessaris per arribar-hi. Mirada diversa en una doble perspectiva: a) incorporar la diversitat en els processos referits a temes i població en general, b) preveure, si cal, processos específics en funció dels interessos de grups significatius de població diversa, posant els mitjans pel seu coneixement (per ex.: plena ciutadania i drets, accés a la salut, ...)
2. Tenir en compte estratègies d'apropament a la població en situació més precària, la més invisible o que no té cultura de participació, com poden ser les dones o la població jove, o comunitats amb llengües no romàniques. En alguns casos caldrà preveure estratègies d'empoderament per facilitar la participació.

Per la definició del procés

- 1.- Que en la definició d'un procés participatiu el " per què es fa " incorpori motius i/o bases d'interès per a la població diversa.
- 2.- Que els resultats d'un procés participatiu aportin, com a mínim, una millora relativament substancial per a un o més col·lectius de població diversa.
- 3.- En la fase de diagnòstic per identificar la necessitat/ demanda de fer participació, han de ser explícits els ítems referents a la població diversa.

⁹ Resum adaptat del document " Material de Debat per a l'elaboració de les Normes de Participació Ciutadana. Processos Participatius. Proposta de criteris per alimentar la Normativa". Regidoria de Participació i Districtes. Setembre 2016

4.- En la planificació temporal del procés participatiu cal tenir en compte el necessari equilibri entre la diferencia de ritmes entre diferents col·lectius i els ritmes de l'administració .

5.- La proximitat: fonamentar el procés participatiu en els espais allà on ja hi trobem la ciutadania diversa és clau per al sosteniment del procés participatiu.

Per la definició d'actors i rols

6.- Vetllar per una definició clara dels actors que formaran part d'un procés participatiu i dels seus rols són condicions imprescindibles per garantir la qualitat del procés. Aquesta definició ha de seguir criteris d'horitzontalitat i d'igualtat i tenir en compte les diversitats de participants¹⁰, tot incentivant la participació i la col·laboració entre ells i elles.

7.-Promoure condicions d'igualtat en el subministrar materials de treball de manera prèvia que asseguri un mateix coneixement entre les persones participants, en un llenguatge entenedor i accessible a tothom.

8.- Promoure condicions d'igualtat en el diferent grau d'implicació o flexibilitat en la participació a l'hora d'identificar els actors del procés participatiu. Es a dir, no incorporar exclusivament els qui tinguin interès o preocupació explícita sobre una matèria o temàtica , sinó a tots i totes les que hi puguin tenir veu.

9.-Promoure l'obertura dels processos participatius a d'altres iniciatives i projectes en un entorn de diversitat d'orígens i cultures.

Per la definició de la metodologia i espais

10.- Una metodologia que permeti la participació de la diversitat d'actors implicats en un procés. Ha de ser diversa per facilitar aquesta participació i també per poder adaptar-se als diferents moments i necessitats dels actors durant el procés.

11.- Una metodologia que plantegi la fusió i complementarietat de les eines per fomentar la creativitat i empoderament d'actors diversos en el procés.

12.- Una metodologia flexible capaç d'adaptar-se a la diversitat d'espais emprats en la participació ciutadana. Sales de reunions, i d'actes municipals, però també llocs on

¹⁰ Especialment important fer cas de les diversitats (culturals, religioses, funcional, sexual, etc.) que existeixen al territori on es portarà a terme el procés participatiu en qüestió.

la ciutadania i entitats fan vida (espais de trobada d'entitats, col·lectius, casals, centres de barri , espai públic, etc.).

13.- Una metodologia flexible a l'hora de plantejar horaris diversos per facilitar l'accés a la participació de tota la població adaptant el calendari d'activitats a la diversitat de temps i necessitats de les persones.

14.- Preveure l'accés de la població diversa a la Plataforma digital "Barcelona decidim" i les estratègies convenients per reduir la bretxa digital.

15.- Una metodologia que fomenti la continuïtat de contactes i trobades per facilitar la diversitat en el treball comú durant el procés participatiu

16.- Per promoure la diversitat són necessaris recursos específics per dinamitzar i executar les propostes que sorgeixen d'un procés participatiu.

Per la definició de l'impacte

17.- A l'hora de planificar processos i mecanismes de participació diversa es molt important explicitar des de l'inici els límits, els condicionants jurídics , competencials i de recursos (humans i econòmics) que definiran el grau d'impacte d'un procés participatiu.

18.- Clarificar des de l'inici d'un procés com es reflectiran els resultats del procés en la política pública. Igualment, cal establir fins a quin punt el que sorgeix d'un procés participatiu es pot incorporar en una política pública o projecte municipal.

Per l'avaluació

19.- El sistema pel que es regirà l'avaluació del procés participatiu s'ha de plantejar des de l'inici i tenint en compte els objectius de la diversitat de participants.

20.- Els mecanismes d'avaluació seran diversos i no excloents (autoavaluació dels participants o avaluació interna i avaluació d'agents externs).

21.- Els grups encarregats de l'avaluació del procés participatiu vetllaran per la idoneïtat, diversitat, transparència i validació del procés i s'aconsella comptar amb la participació de veïnat , entitats i organitzacions, tècnics i professionals.

22.- S'establiran indicadors i mecanismes de seguiment i avaluació per comprovar com es va incorporant la participació diversa als espais i processos participatius formals o informals a l'Ajuntament.

Pel retorn

23.- La transparència i la traçabilitat son els aspectes claus del retorn que cal planificar des de l'inici del procés participatiu per a tota la diversitat de participants.

24.- El retorn ha de ser argumentat en un llenguatge entenedor i accessible a tota la població participant.

25.- Especialment si és qui promou, l'Ajuntament ha de rendir comptes dels resultats i comprometre's amb la participació de la ciutadania diversa

B) PROPOSTES

Bloc 1

Apropament i enfortiment d'una identitat col·lectiva

El punt de partida és que hi ha dificultats per incorporar persones de trajectòries culturals diverses als Consells municipals i processos de participació/decisió de la ciutat. Tot i que moltes vegades es parla de falta d'interès en participar, durant les sessions es va apuntar que potser un dels problemes reals és que no s'han estudiat prou les necessitats i interessos de persones de cultures i religions diverses. Per una altra banda va haver-hi un fort èmfasi en la importància de la dimensió emocional de la participació. Treballar en aquest sentit implica un apropament respectuós per part de l'Ajuntament que generi vincles amb la població diversa, posant en valor les seves aportacions a la ciutat.

Objectiu General: Apropar-se a persones/col·lectius diversos, per tal d'identificar necessitats i co-crear/facilitar els espais o processos de participació idonis per fer front a les necessitats plantejades.

1. Identificació d'espais de confiança de la població diversa. Aquesta feina es pot fer en col·laboració amb projectes comunitaris, entitats i/o grups formals/ja existents als territoris i que les persones implicades ajudin a contactar amb més col·lectius als que l'Ajuntament per si sol no podria arribar.
2. Adreçar-se proactivament als espais de confiança existents als barris i generar vincles amb aquests espais que facilitin recollir necessitats i propostes. Les maneres de

generar aquests vincles dependran de les característiques dels espais mateixos, del territori, de les persones implicades.

3. Creació conjunta d'estratègies i propostes per fer front a aquells aspectes que puguin tenir una incidència en la seva participació ciutadana.
4. Per portar a terme aquesta acció caldrien mediadors/es i/o persones vinculades a entitats dels territoris específics on es treballi. En ambdós casos han de ser persones que tinguin la capacitat de moure la gent des de l'emoció i que tinguin formació en interculturalitat. L'Ajuntament haurà de preveure la formació i contractació de persones referents o mediadores, amb participació de diferents comunitats, que estiguin disponibles i preparades per actuar facilitant o dinamitzant en processos participatius.

Bloc 2.

Propostes relacionades amb l'àmbit de la comunicació.

Durant les sessions va ser recurrent la idea de que "la informació no arriba a qui ha d'arribar". Les persones assistents es referien concretament a múltiples processos participatius i altres formes/espais de participació (tal com poden ser els Consells municipals, per exemple) que no necessàriament tenen en compte la diversitat cultural i/o religiosa a l'hora de difondre informació relativa a la seva existència o possibilitats de vinculació. Aquest fet limita que comunitats de trajectòries culturals diverses sentin que poden formar part d'aquest tipus d'espais.

Objectiu general: Vetllar per l'ús de metodologies de convocatòria, informació i definició d'espais/formats de participació des d'un criteri d'igualtat.

1. Procés de definició dels criteris de comunicació amb persones, entitats i mitjans de comunicació de d'origen divers, atenent a les diverses idiosincràcies, cosmovisions i particularitats de cada comunitat
2. Adequació dels materials i canals de difusió dels processos participatius existents a la ciutat amb la finalitat de que siguin més incloents. Aquesta adequació ha de ser a nivell de llenguatge (senzill, entenedor), llengua, maneres de difondre la informació (explorar maneres de comunicar que tinguin en compte les sensibilitats i els codis de comunicació de col·lectius diversos, recurrent a maneres més personalitzades, lúdiques, presencials, visuals, etc.).
3. Incorporar els mitjans de comunicació diversos en la planificació d'espais i processos participatius, en un doble sentit:

- Per difondre les convocatòries i espais previstos a les comunitats diverses, establint prèviament acords sobre la millor manera d'incorporar aquesta informació perquè arribi al màxim possible de persones.
 - Per incorporar aportacions dels mitjans diversos sobre temes que interessin i mecanismes per arribar de manera més efectiva a les comunitats diverses. Aquesta proposta implicaria un treball conjunt entre les persones encarregades de Comunicació dins l'Ajuntament i els mitjans de comunicació diversos, de cara a planificar les accions comunicatives tenint en compte els codis i canals de comunicació més adequats per a cada comunitat.
- 4. Fer comunicacions plurilingües** basades en el padró. Fer arribar informacions relatives a processos participatius a la llar de cadascú. Es pot aplicar a processos generals rellevants, com pot ser el PAM o el PAD, i també a processos específics d'interès de cada comunitat en base a la planificació en cada territori.

Bloc 3

Òrgans de Participació. Composició i Diversificació.

Objectiu general: Fomentar la participació de comunitats que estan infrarrepresentades en els Consells Municipals i evitar la saturació d'algunes persones referents de col·lectius diversos.

1. Proposar a la taula de Consells Sectorials el disseny i implementació d'un pla de treball per incorporar la diversitat, que pot incloure:
 - a) Completar el recull d'informació sobre participació diversa als Consells Sectorials de ciutat.
 - b) Estratègies per apropar-se a una composició amb un percentatge de població diversa proporcional a la població immigrada i que contempli el poble gitano, ja sigui en les persones membres directes o a través dels grups de treball
 - c) Incorporar les bones pràctiques dels Consells comentades: convidar persones o entitats d'origen divers en grups de treball o sessions específiques per temes que es puguin relacionar amb la diversitat cultural o religiosa, o bé la realització de jornades o actes que poden organitzar-se en col·laboració amb CMIB, CPG o d'altres consells, entitats o plataformes ciutadanes.
 - d) Plantejar un possible acompanyament, prioritzant Consells en funció de la incidència de la diversitat i de l'interès de cada Consell
2. Diagnosi del grau de participació diversa als Consells de districte i de barri, i disseny i implementació de Plans de treball.

3. **Diagnosi en profunditat** de la situació de les entitats sobre els factors que no incentiven la seva participació a aquests òrgans existents.
4. Treball amb els membres dels respectius consells municipals **per sensibilitzar sobre la importància de la incorporació de persones/entitats de diversos orígens i co-generar fórmules** per tal de que el funcionament dels consells tingui en compte aquesta diversitat.
5. Identificació i contacte de persones/entitats de col·lectius d'origen divers que no tinguin presència a òrgans de participació ja existents. Aquesta participació pot ser a través d'entitats constituïdes per persones d'origen divers o d'ètnia gitana, o a través de persones d'origen divers que representin a entitats de divers caire.
6. Estudiar els casos de les entitats/persones que estan a més de dos Consells municipals i plantejar la possibilitat de relleu/rotació amb altres entitats del mateix o altres col·lectius
7. Plantejar l'ampliació de la diversitat del Consell Municipal d'Immigració amb comunitats que actualment no estan representades proporcionalment, com és l'exemple d'alguns països asiàtics.
8. En el cas del Consell del Poble Gitano, malgrat ser 100% divers, podria enriquir-se amb la presència d'entitats que representin altres diversitats (culturals i/o religioses).
9. Plantejar la creació de grups de treball cercant representació, convidant personalment a entitats o persones que podien aportar visions més plurals sobre els diversos temes tractats a cada consell.¹¹
10. Garantir que els òrgans de participació siguin espais **amb presència de persones i entitats que reflecteixin la diversitat de les persones que conviuen a la ciutat**. Aquesta diversitat de perfils dels membres ajudaria a enriquir els debats i les idees dels consells i a donar frescor al seu treball.
11. Es proposa que els òrgans de participació **permetin la participació de la ciutadania a títol individual**. Es valora que l'únic requisit per poder participar-hi hauria de ser «simplement la identificació de les persones», nom i DNI, NIE o passaport.
12. **Articular formes de participació no presencial en els consells**. Augmentar les formes de participació digital per tal d'incrementar la participació de persones que no poden anar presencialment. Per fomentar aquestes formes alternatives de participació cal d'afavorir l'accés digital a la població diversa.

Bloc 4

Processos de Participació.

¹¹ Aquesta és una bona pràctica comentada al Consell de l'Esport. Considerem que aquesta pràctica podria ser replicable a molts dels Consells municipals com a tècnica per augmentar la participació diversa i aportar una visió més plural a les temàtiques que es tracten a cada Consell.

Objectiu general: Garantir que els processos de participació siguin espais **amb presència de persones diverses que reflecteixin la diversitat de les persones que conviuen a la ciutat.** Aquesta diversitat de perfils dels membres ajudaria a enriquir els debats i les idees dels espais i processos participatius i fer encara més vàlids els seus resultats.

1. Cal garantir la presència de **tota la diversitat de persones de la ciutat als òrgans de participació: gènere, edat, grups socials, etc.** Per això, es posa l'accent en la necessitat «**d'anar a buscar**» les persones i els grups que habitualment no van als espais de participació o no s'hi senten cridats.
2. A l'hora de definir els actors d'un procés d'un territori determinat és important tenir en compte la composició social i poblacional per també donar lloc que determinats grups estiguin representats. És a dir, que els participants d'un procés representin la realitat demogràfica del territori. Per exemple, si un barri té molta immigració, aquests grups han de quedar representats. Així, hi ha d'haver una correlació demogràfica entre la realitat d'un territori i la diversitat d'actors que participa en el procés (edats, origen cultural, gènere, etc.).
3. Una altra de les propostes per fomentar la diversitat d'actors en els processos és la de diversificar els **horaris** en què es duen a terme: es comenta la possibilitat que **una mateixa sessió es pugui fer de maneres complementàries per facilitar al màxim la participació.**
4. El treball presencial i el virtual es poden combinar i complementar.

Bloc 5

Territori: enfortiment dels espais de participació ja existents¹²

Objectiu general: Enfortir els espais de participació ja existents mitjançant mesures i mecanismes que facilitin la participació de persones de trajectòries culturals diverses.

1. Identificar territoris i col·lectius de població amb major grau de desigualtat pel que fa a quotes de participació, sol coincidir amb desigualtat social: territoris amb indicadors de pobresa elevats, territoris amb major pes de població immigrant o gitana. Preveure mecanismes positius per promoure'n la participació i adreçar-hi estratègies específiques.
2. "Habilitar espais i processos que reconeixin la pluralitat i diversitat, reconèixer i fer sentir aquelles veus més invisibles"¹³. Es refereix a infants, joves i adolescents, i barcelonins d'origen divers.

¹² Per espais ja existents, entenem no són només consells de barri i de districte sinó també processos de treball comunitari que es fan des de territori, incloent la participació d'entitats i persones individuals.

3. Preveure la participació diversa també en els espais de **transparència**, és a dir a totes les sessions de retorn, rendició de comptes i auditoria de polítiques públiques.
4. Millorar la comunicació i gestió dels Consells de Barri fent-los més accessibles a persones i col·lectius d'origen divers. Caldria millorar la difusió de les convocatòries de Consells de Barri mitjançant cartells visibles i comprensibles a espais públics (mercats, escoles, parades de bus, etc.). Garantir els canals per que les actes siguin accessibles a tothom (per ex. penjar-les al web de l'Ajuntament).
5. Millorar l'adaptabilitat de la Plataforma digital "Decidim.Barcelona" per a la població diversa
6. Vincular els espais de participació diversa a la plataforma Decidim.Barcelona

Bloc 6.

Diversificant l'Ajuntament des de dins.

La demanda de participació diversa s'ha de plantejar com a global, fomentar-la en tota la societat.

Objectiu general: incorporació de persones d'origen divers com a personal tècnic a les diverses àrees/departaments de l'Ajuntament de Barcelona. Per tant, incorporació de visions, perspectives i maneres de fer diverses en el context de l'ajuntament.

1. Estimular la diversificació mitjançant la contractació externa. Tenir en compte la diversitat en els plecs de condicions de contractació:
 - A. Preveure la contractació de persones, preferentment d'origen divers, o empreses que ofereixin serveis de mediació, dinamització i conducció de processos participatius.
 - B. Diversificar, per part de les diferents Àrees municipals, la contractació de serveis habituals, garantint que la informació de la demanda de serveis arribi també a persones o empreses de població diversa: càtering, impressió, distribució, infraestructures, organització d'actes, o d'altres serveis.
2. Generar la consciència de la necessitat entre les persones que treballen a l'ajuntament. Es va comentar durant les sessions del grup de treball que, per

¹³ Aportació extreta de la sessió d'avaluació de coordinadors i dinamitzadors del PAM del 28 d'abril de 2016.

exemple, en el disseny de programes des de l'Ajuntament seria molt enriquidor comptar amb treballadores i treballadors amb trajectòries culturals diverses, ja que aportarien perspectives sobre com involucrar a la població diversa de manera transversal en els programes en qüestió. Es considera que el mateix procés de foment de la participació diversa pel que està apostant l'Ajuntament, en si mateix ha començat a generar una necessitat de diversificar el seu personal.

3. S'ha de fer un treball d'informació als joves i adults de comunitats diverses per tal de que què sàpiguen que poden ser contractats per una empresa per treballar a l'ajuntament.
4. Formació i sensibilització a persones tècniques municipals sobre estratègies de participació diversa, per incorporar en el treball quotidià en la programació, execució i avaluació de serveis, equipaments i projectes, prioritzant aquelles que hi tinguin més vinculació per tipus de servei o per característiques del territori.
5. Crear i nodrir un repositori de bones pràctiques per a la Participació diversa a l'Ajuntament, accessible i conegut per part de les persones tècniques municipals vinculades a participació.

5. *Valoració del procés i perspectives de futur*

Considerem que la primera fase d'aquest projecte ens ha aportat molt més que les propostes presentades en apartats anteriors. També ha estat carregada de diversos aprenentatges i reptes, que posen de manifest la complexitat de treballar aquest tema, entre es quals podem destacar:

- **La restricció de temps:**
- Quan parlem d'explicacions, mecanismes, mètodes, propostes i criteris per a incorporar persones/entitats/col·lectius diversos en processos de participació, amb tres sessions no en tenim prou perquè surten tants i tants temes que no donem a l'abast.
- Les sessions han servit per posar sobre la taula l'enorme complexitat per treballar aquest tema i que ens cal molt més temps.
- Els dies en els que les sessions tindrien lloc van ser estipulats unilateralment sense tenir en compte les disponibilitats de les persones participants.
- **La composició del grup:**
- Quan parlem de diversitat cultural/religiosa, no estem parlant en absolut de quelcom homogeni. Les persones, comunitats, entitats, etc. està en moments diferents, per la qual cosa tenen possibilitats, necessitats i

limitacions diferents, a nivell de llengua, marge de conciliació familiar, etc. Vam notar que estaven venint “els de sempre” i que les persones d’origen divers eres en la seva majoria llatinoamericanes (no limitació de llengua) i un parell de persones d’origen marroquí que porten molts anys vivint a Catalunya.

- Per una altra banda la proporció de personal tècnic, tot i que en el disseny era equiparable a la de població diversa, en la pràctica va ser inicialment superior al de persones de comunitats diverses, quan en realitat hauria d’haver estat el contrari, tenint en compte que interessa saber el que pensen, senten i perceben les persones de comunitats i religions diverses respecte a la participació. Són ells i elles qui realment coneixen quins són els potencials mecanismes de cara a la incorporació de criteris de diversitat en els processos participatius de la ciutat. En aquest sentit, l’equip tècnic va fer una bona feina especialment de cara a la tercera sessió, corregint aquests dos darrers aspectes, ja que la diversitat de perfils, veus, zones geogràfiques va fer que fos una sessió especialment rica i productiva.

La previsió és que la següent etapa del projecte pugui incorporar alguns dels criteris i propostes que ja han sorgit. En aquest moment estem a l’espera de les avaluacions per part del grup de participants per acabar d’estructurar el següent pas del projecte. La valoració per part de l’equip tècnic és positiva, sent conscients de que definitivament queda molt per fer i que aquest ha estat una primera presa de contacte que ja ens ha deixat aprenentatges importants que incorporarem en la propera fase del projecte.

Per últim i a manera de reflexió, l’equip dinamitzador del procés (el qual ha estat culturalment divers en sí mateix) ha tingut la impressió durant les sessions de que allò que anomenem “comunitats de contextos culturals diversos” ens trobem en punts diferents del procés migratori, per tant les necessitats varien entre comunitats i amb elles les possibilitats de participació. La pregunta es si es poden fer polítiques públiques encarades al conjunt de comunitats o s’han de tractar les necessitats específiques amb polítiques específiques.

Idees de futur:

- A. El projecte preveu que durant el 2017 es facin entrevistes i treball de camp amb l’objectiu de:
 - Obtenir un diagnòstic sobre els motius de l’escassa participació diversa
 - Definir les característiques, interessos, necessitats i estratègies per comunitats.
 - Tenir en compte les estratègies necessàries per l’apropament a la diversitat religiosa i a les especificitats del poble gitano.
 - Definir un protocol d’actuació/manual d’ús adaptat a les diferents realitats de cada comunitat (Filipina, pakistanesa, hondurenys, marroquina, etc.)

- a diferents tipus d'espais i processos participatius: urbanístics, consells, processos convocats ad hoc en funció de temes rellevants.
2. En pro de la transversalització de la participació es preveu considerar els temes rellevants i que interessin a la població diversa. Possibles prioritats:
 - Salut
 - Violència de gènere
 - Precarietat laboral
 - Drets i plena ciutadania

 3. S'engegarà un treball des de Ajuntament prioritzant espais municipals ja existents i que toquen temes/territoris d'interès per la població diversa, amb l'objectiu de conèixer què es fa, si hi participa població diversa i com es pot fer l'apropament. En aquest sentit, es preveuen les següents accions:
 - a) Millor coneixement de la realitat a alguns territoris, a través d'entrevistes amb tècnics responsables de consells de barri a territoris amb especial rellevància de la població diversa: Raval , Poble Sec, i alguns barris perifèrics a concretar.
 - b) Investigar sobre l'estat de la qüestió respecte a la participació diversa a les Taules de salut territorials i els Consells de Salut dels districtes.
 - c) Investigar amb una perspectiva interseccional sobre l'estat de la qüestió respecte a diversitat cultural/religiosa i la violència de gènere. Es suggereix fer-ho a través del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones.
 - d) Coordinació amb Acció comunitària: anàlisi i aplicació de criteris i propostes de participació diversa a projectes comunitaris. Identificar i seleccionar inicialment dos o tres dels més rellevants
 - e) Recerca o consulta per identificar diferents espais o projectes municipals on seria prioritari potenciar la participació diversa
 - f) A partir de les conclusions dels punts anteriors, dissenyar un possible projecte pilot en un territori específic, que contempli diversos espais existents o possibles i com treballar l'apropament i motivació (possibilitat de fer-ho a partir d'un projecte comunitari)
 - g) Prova pilot aplicant els criteris i estratègies definides en aquest document, a un o dos processos participatius que estigui previst engegar.

 4. Es preveu fer un retorn del present informe al grup de treball i altres participants que han col.laborat en l'inici del projecte. Un cop avançat el procés, es preveu una possible Jornada o similar amb format participatiu on abocar resultats i promoure l'extensió de les bones pràctiques identificades durant el procés

6. Referències Bibliogràfiques

- *Materials de debat per a l'elaboració de les normes de Participació Ciutadana (Extracte)*. Consultable a l'enllaç:
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/99811>.
- *De què parlem quan parlem de regular la participació?* Consultable a l'enllaç:
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/99394>.
- *Informe de participació territorial: procés de revisió de les normes reguladores de participació ciutadana*. Consultable a l'enllaç:
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/99810>.
- *Mesura de Govern. La Participació , eix vehicular d'impuls i construcció de les polítiques de districte*. Consultable a l'enllaç:
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/86366>
- *Procés per a la revisió de les Normes de Participació Ciutadana*. Consultable a l'enllaç: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/99393> .

7. Annexos

Annex 1. Relació de participants del Grup de Treball

Annex 2. Relatoria de la Primera Sessió del Grup de Treball (20 de Setembre 2016)

Annex 3. Relatoria de la Segona Sessió del Grup de Treball (18 d'Octubre 2016)

Annex 4. Relatoria de la Tercera Sessió del Grup de Treball (8 de Novembre 2016)